نویسنده : جفری دی ساکس«Jeffrey D.Sachs».
منبع وتاریخ نشر : ایکولوژی «2026-10-22»
برگردان : پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

چارچوبی برای صلح در اوکراین

A Framework for Peace in Ukraine

واکنش ناتالیا هنگام مشاهده‌ی خسارات وارده به خانه‌اش، پس از یک حمله‌ی هوایی در تاریخ ۲۲ اکتبر ۲۰۲۶ در کی‌یف، اوکراین .عکس از دیگو فدله/گتی ایمجز

خلاصه

جنگ در اوکراین می‌تواند با شرایطی که از موجودیت دولت اوکراین محافظت کند، به نگرانی‌های امنیتی روسیه پاسخ دهد و شالوده‌ای برای یک نظم امنیتی پایدار در اروپا پی ریزی نماید، برای همیشه به پایان برسد. من در این نوشتار، چارچوبی جامع متشکل از چهارده بخش را پیشنها د می کنم. این چارچوب با امضای توافق نامه، به مثابه پایان دائمی خصومت‌ها رسمیت می یابد و به صورت مرحله‌ای و تحت نظارت و راستی‌آزمایی بین‌المللی اجرا خواهد شد. هسته اصلی این طرح شامل چهار تعهد است: ناتو به گسترش

خود به سمت شرق پایان می‌دهد؛ اوکراین بی طرفی دائمی اتخاذ می‌کند ؛ طرفین خط آتش بسی را تعیین می کنند که در هر سوی آن صلاحیت حا کمیتی ، بالفعل (de facto) اعمال می‌شود و هر دو طرف متعهد می‌شوند که در صورت هرگونه تغییر احتمالی در این خط در آینده، از توسل به زور خودداری کنند؛ و اوکراین به عنوان کشوری که دارای بی طرفی دائمی ا ست، روند نامزدی خود برای عضویت در اتحادیه اروپا را پیگیری خواهد کرد.

در پیرامون این هسته مرکزی، چارچوب مذکور تدابیری را برای تضمین کارآمدی این توافق و پاسخگویی به ملاحظات و اعتراضات تمامی طرف‌ها در نظر گرفته است. اوکراین مذاکرات الحاق به اتحادیه اروپا را در مقام کشوری با بی طرفی دائمی پیش خواهد برد و هیچ گونه نیرویی از سوی اتحادیه اروپا، ناتو یا کشورهای عضو آن‌ها در خاک اوکراین مستقر نخواهد شد. یک منطقه غیرنظامی ویژه در آن بخش از منطقه دونتسک که اکنون تحت کنترل اوکراین است ایجاد خواهد شد؛ یک «منطقه امنیتی شمالی» در دو سوی مرز روسیه و اوکراین غیرنظامی می شود؛ و روسیه از مناطقی که در خارج از چهار منطقه ی مورد ادعایش در اختیار دارد ، عقب نشینی خواهد کرد. استقرار نیروها و سامانه‌های تهاجمی دوربرد مشمول محدودیت های متقا بل و قابل راستی‌آزمایی خواهد بود؛ همچنین ترتیبات ویژه‌ای برای دریای سیاه وضع می‌شود تا آزادی کشتیرانی تجاری تضمین شده و خویشتنداری در فعالیت‌های نیروی دریایی اعمال گردد. حقوق مربوط به زبان، آموزش، فرهنگ و مذهب بر اساس استانداردهای اروپایی تضمین شده و به صورت متقابل در هر دو سوی خط مرزی اجرا خواهد شد. «سازمان امنیت و همکاری در اروپا» به عنوان نهاد مشترک امنیت اروپایی احیا می‌گردد. اسرای جنگی بر مبنای اصل «تبادل همه در برابر همه » آزاد خواهند شد و کودکانی که از خانواده‌هایشان جدا افتاده‌اند، به آغوش خانواده‌های خود باز خواهند گشت. دارایی‌های حاکمیتی روسیه که مسدود شده‌اند آزاد خواهند شد؛ اموال خصوصی که در هر یک از طرفین توقیف یا مسدود شده‌اند به مالکان بازگردانده می‌شوند ؛ روابط دیپلماتیک عادی از سر گرفته خواهد شد؛ و یک صندوق بین‌المللی تأمین مالی بازسازی مناطق آسیب دیده از جنگ را بر عهده خواهد گرفت. تمامی تحریم‌ها لغو و دارایی های مسد ودشده روسیه به‌طور کامل آزاد خواهند شد؛ این فرایند طی مراحلی انجام می شود که حداکثر تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۷ به پایان می‌رسند. شورای امنیت سازمان ملل متحد با صدور قطعنامه‌ای این توافق‌نامه را تصویب خواهد کرد و اجرای آن به طور مشترک توسط پنج عضو دائم شورای امنیت و سایر کشورهای ضامن، تضمین خواهد شد. همچنین، روند تصویب نهایی (رмификасیون) به‌گونه‌ای پیش خواهد رفت که با قانون اساسی هر دو کشور اوکراین و روسیه مطابقت داشته باشد.

وضعیت کنونی

مذاکرات به بن‌بستی خطرناک رسیده‌اند. در اکتبر ۲۰۲۶ ، گزارش‌هایی منتشر شد مبنی بر اینکه مقامات آمریکایی و اروپایی در حال تدوین طرحی جد ید با چهار مؤلفه هستند:

تثبیت مواضع در امتداد خط تماس فعلی؛ ارائه تضمین‌های امنیتی به اوکراین (که یکی از مقامات آمریکایی آن را عملاً معادل «ماده ۵» پیمان آتلانتیک شمالی توصیف کرده است)؛ تعیین فرآیند و جدول زمانی برای لغو تحریم‌ها به همراه توافقی در حوزه انرژی که در آن درآمدهای ترانزیتی میان کی یف و مسکو تقسیم شود؛ و ایجا د یک صندوق بازسازی با مشارکت بانک جهانی و سرمایه گذاران خصوصی.[۱] مسکو با برقراری آتش‌بس موقت — از جمله آتش‌بس ۶۰ روزه‌ای که رئیس‌جمهور زلنسکی پیشنهاد داده بود — مخالفت کرده است. همچنین در ۱۰ اکتبر، رئیس‌جمهور پوتین به رئیس‌جمهور ترامپ گفت که از سرگیری فوری مذاکرات سه‌جانبه بعید به نظر می‌رسد.[۲] گزارش‌هایی به نقل از منابع نزدیک به کرملین حاکی از آن است که روسیه قصد دارد پیش از آغاز مذاکرات جدی، تصرف کامل منطقه دونتسک را به پایان برساند؛ هرچند کرملین این گزارش‌ها را صرفاً گمانه‌زنی دانسته و رد کرده است.[۳]

مواضع رسمی روسیه در اصول بنیا د ین خود ثابت مانده است. در ژوئن ۲۰۲۴، رئیس‌جمهور پوتین شروط آتش‌بس را چنین اعلام کرد: عقب نشینی اوکراین از چهار منطقه‌ای که روسیه مدعی مالکیت آن‌هاست، و صرف‌نظر کردن اوکراین از عضویت در ناتو. یادداشت روسیه که در تاریخ ۲ ژوئن ۲۰۲۵ در استانبول ارائه شد نیز بر همین شروط تأکید داشت. در ۱۶ سپتامبر ۲۰۲۶، سرگئی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه، در یکاترینبورگ اظهار داشت که دستیابی به توافق، مستلزم تحقق اهداف اولیه «عملیات نظامی ویژه» است. او سه ریشه اصلی این مناقشه را برشمرد: برنامه‌های نا تو برای نزدیک‌تر شدن به مرزهای روسیه (از جمله استقرار زیرساخت‌های نظامی)؛ سرکوب روس‌تبارها؛ وسیاست‌های دولت اوکراین علیه زبان،آموزش،رسانه‌ها و فرهنگ روسی.[۴]

طرح آمریکایی - اروپایی و چارچوب پیشنهادی در اینجا، در یک عنصر اساسی مشترک هستند: تثبیت خط تماس. اما در خصوص نحوه تأمین امنیت، دیدگاه‌های متفاوتی دارند. ارائه تضمین‌های امنیتی به اوکراین — که معادل ماده ۵ پیمان ناتو باشد و از سوی ایالات متحده و کشورهای اروپایی مطرح شود — از دیدگاه مسکو به منزله گسترش تعهدات ناتو به اوکراین تحت عنوانی دیگر تلقی خواهد شد؛ امری که عملاً همان وضعیتی را بازتولید می‌کند که هدف از این توافق، برطرف کردن آن بوده است. این طرح همچنین دو مورد از سه ریشهٔ اصلیِ مورد اشارهٔ روسیه را نادیده می‌گیرد و پاسخی برای مسئلهٔ دونتسک — که درگیری‌ها در آن همچنان ادامه دارد — ارائه نمی دهد. چا رچوبِ ارائه‌شده در ادامه، به‌منظور پر کردن این خلأها طراحی شده ا ست. این طرح، به‌جای تضمینِ یک‌جانبه (علیه یکی از طرفین)، «بی طرفی» و «تضمینِ مشترکِ توافق» را جایگزین می‌کند. همچنین راهکاری برای مسئلهٔ دونتسک پیشنهاد می‌دهد. این طرح به نگرانی‌های روسیه در خصوص زبان و مذهب، از طریق استانداردهای اروپایی پاسخ می‌دهد — استانداردهایی که اوکراین در هر صورت، در مسیرِ پیوستن به اتحادیه اروپا ملزم به رعایت آن‌هاست — و در نهایت، این توافق را در بسترِ یک نظامِ احیاشدهٔ امنیتِ اروپایی جای می‌دهد.

اصولِ توافق

نخستین اصل، «امنیتِ تجزیه نا پذ یر» ا ست. « سند نهایی هلسینکی» (۱۹۷۵) و «منشور پاریس» (۱۹۹۰) مقرر کردند که امنیت در اروپا تجزیه نا پذ یر است؛ همچنین «منشور استانبولِ» سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) در سال ۱۹۹۹ و «اعلامیهٔ آستانه» در سال ۲۰۱۰ تأکید کردند که هر دولتی در انتخاب ترتیبات امنیتی خود آزاد است، مشروط بر اینکه امنیت خود را به قیمتِ تضعیفِ امنیتِ دیگران تقویت نکند. این توافق، اصل مذکور را در مورد اوکراین، روسیه و سایر کشورهای اروپا یی به کار می‌گیرد و تا حد امکان، تعهداتی را متوجهِ هر دو طرف می‌سازد، نه فقط یکی از آن‌ها.

اصل دوم این است که این توافق باید ترتیبات عملی را بدون الزام هیچ یک از طرفین به نقض قانون اساسی خود برقرار کند . ماده ۷۳ قانون اسا سی اوکراین تصریح می‌کند که تغییرات در قلمرو اوکراین فقط با یک همه‌پرسی سراسری در اوکراین قابل تصمیم‌گیری است و ماده ۱۵۷ اصلاح قانون اساسی را تحت حکومت نظامی ممنوع می‌کند. ماده ۶۷ قانون اساسی فدراسیون روسیه، با اصلاحیه در سال ۲۰۲۰، اقداماتی را که با هدف واگذاری هر بخشی از قلمرو روسیه انجام می‌شود، ممنوع می‌کند، که طبق قانون روسیه اکنون شامل چهار منطقه الحاق شده در سپتامبر ۲۰۲۲ می شود. بنابراین، توافقی که هر یک از طرفین را ملزم به واگذاری یا به رسمیت شناختن قلمرو به صورت قا نونی می‌کرد، قبل از امضا، بر اساس مبانی قانون اساسی شکست می‌خورد. یک خط آتش‌بس با صلاحیت عملی، همراه با انصراف متقابل از زور، فرمولی است که با هر دو قانون اساسی سازگار است. توافق آتش‌بس کره در ۲۷ ژوئیه ۱۹۵۳ بیش از هفت دهه است که صلح را بر این اساس حفظ کرده است.

اصل سوم، عمل متقابل است. هر طرف به درستی می پرسد که طرف دیگر در ازای تعهدات خود چه پیشنهادی ارائه می‌دهد و چارچوب به گونه ای ساخته شده است که هر تعهد بزرگ با آن مطابقت داشته باشد. ناتو به گسترش خود به سمت شرق پایان می‌دهد و اوکراین بی‌طرفی دائمی را اتخاذ می کند و نیروهای خود را از منطقه ویژه دونتسک خارج می‌کند. روسیه از مناطقی که خارج از چهار منطقه‌ای که ادعا می‌کند در اختیار دارد، خارج می‌شود، عضویت اوکراین در اتحادیه اروپا را به طور رسمی می‌پذیرد و به یک سازمان امنیت و همکاری اروپا احیا شده و یک رژیم گسترده تر از خویشتن داری نظامی در اروپا می‌پیوندد. هم اوکراین و هم روسیه یک منطقه امنیتی شمالی را در دو طرف مرز خود غیرنظامی می‌کنند، محدودیت‌های متقابل در مورد نیروها و موشک‌ها را می‌پذیرند و هر دو حقوق زبان، آموزش، فرهنگ و مذهب را در دو طرف خط خود طبق استانداردهای یکسان تضمین می‌کنند.

اصل چهارم این است که توافق یک بسته واحد است . هیچ عنصری به صورت جداگانه مذاکره یا اجرا نخواهد شد و از هیچ طرفی خواسته نمی شود که قبل از امضا

امتیازی بدهد. این توافق به عنوان پایان دائمی خصومت‌ها پس از امضا لازم‌الاجرا خواهد شد، در حالی که مفاد دقیق آن در مراحلی که به رعایت تأیید شده بستگی دارد، اجرا می‌شود. ترتیبِ مراحل اهمیت دارد، زیرا تدابیر سیاسی — از جمله تغییر قانون اساسی اوکراین، برگزاری انتخابات در این کشور و لغو تحریم‌ها — نمی‌توانند همگی به طور هم‌زمان اجرا شوند؛ به‌علاوه، هر یک از طرفین باید پیش از برداشتن گام بعدی، شاهدِ انجامِ تعهدات از سوی طرف دیگر باشد. الگوی این فرایند، «توافق‌نامه چارچوب کلی برای صلح در بوسنی و هرزگوین» (مصوب ۱۹۹۵) است؛ یک معاهده‌ی چارچوبِ مختصر که پیوست‌های مفصلی به آن ضمیمه شده بود و مفاد نظامیِ آن طبق یک جدول زمانیِ مشخص به اجرا درآمد.

بخش اول. پایان گسترش ناتو به سمت شرق

شورای آتلانتیک شمالی بیانیه‌ای صادر خواهد کرد مبنی بر اینکه ناتو اوکراین، گرجستان، مولداوی، ارمنستان یا آذربایجان را به عضویت نخواهد پذیرفت و از گسترش بیشتر به سمت مرزهای روسیه صرف‌نظر می‌کند. این بیانیه، بند ۲۳ از «بیانیه اجلاس بخارست» (آوریل ۲۰۰۸) را — که در آن آمده بود اوکراین و گرجستان «عضو ناتو خواهند شد» — لغو خواهد کرد؛ همچنین عبارات مرتبط در «بیانیه اجلاس ویلنیوس» (ژوئیه ۲۰۲۳) و «بیانیه اجلاس واشنگتن» (ژوئیه ۲۰۲۴) را که مسیر عضویت اوکراین را «برگشت‌ناپذیر» توصیف کرده بودند، کنار خواهد گذاشت.[۶] ذکر نام کشورهای مورد نظر، ابهامِ ناشی از اشاره کلی به «شرق» را برطرف کرده و تکلیفِ کلِ نوارِ کشورهای غیرعضوِ واقع در میان ناتو و روسیه را روشن می‌سازد. این بیانیه نزد دبیرکل سازمان ملل متحد ثبت شده و در قطعنامه شورای امنیت — که توافق‌نامه نهایی را تصویب می‌کند — گنجانده خواهد شد تا از اعتبار یک تعهد رسمی میان دولت‌ها برخوردار گردد. عضویت فنلاند و سوئد که در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ به این ائتلاف پیوستند، تحت تأثیر قرار نخواهد گرفت.

شورای آتلانتیک شمالی این بیانیه را به‌عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از توافق‌نامه نهایی، هم‌زمان با امضای آن، تصویب خواهد کرد و بیانیه مذکور نیز هم‌زمان با توافق‌نامه اجرایی خواهد شد. صدور این بیانیه هزینه چندانی برای ائتلاف ندارد، چرا که ناتو طی هجده سال گذشته از عمل به تعهدِ اجلاس بخارست خودداری کرده است و چند تن از کشورِ عضو نیز در سال ۲۰۰۸ با آن تعهد مخالف بودند. روسیه از زمان انتشار پیش‌نویس معاهدات خود در دسامبر ۲۰۲۱، گسترش ناتو را به‌عنوان نخستین عاملِ جنگ معرفی کرده است؛ بنابراین، توافق‌نامه‌ای که این مسئله را به طور مستقیم حل‌وفصل کند — به‌جای آنکه آن را به آینده موکول نماید — به روسیه دلیلی برای پایان دادن به جنگ و حفظ صلح می‌دهد. ماده ۱۰ «پیمان آتلانتیک شمالی» تنها مقرر می‌دارد که طرف‌های پیمان می‌توانند با توافقِ همگانی، از یک کشور اروپایی دیگر برای پیوستن به آن دعوت به عمل آورند. این ماده به اعضا «اختیار» می‌دهد، نه اینکه برای هیچ یک از کشورهای

متقاضی «حق» ایجاد کند؛ از این رو، ناتو آزاد است تصمیم بگیرد که دیگر هیچ‌گونه دعوتی برای کشورهای واقع در مرزهای روسیه ارسال نکند. قانون اساسی مولداوی پیشاپیش بی‌طرفی دائمی این کشور را اعلام کرده است و توافق‌نامه حاضر نیز این وضعیت را به رسمیت شناخته و به آن احترام خواهد گذاشت.

بخش دوم. بی‌طرفی دائمی اوکراین

اوکراین بی‌طرفی دائمی خود را طی یک قانون اساسی — با الگوبرداری از «قانون اساسی فدرال اتریش در خصوص بی‌طرفی» مصوب ۲۶ اکتبر ۱۹۵۵ — اعلام خواهد کرد. واوکراین متعهد می‌شود که به هیچ‌گونه ائتلاف نظامی نپیوندد، اجازه ایجاد پایگاه‌های نظامی خارجی در خاک خود را ندهد و اجازه استقرار نیروهای نظامی خارجی در قلمرو خود را صادر نکند. این ممنوعیت شامل نیروهای ناتو، اتحادیه اروپا و کشورهای عضو آن، روسیه ، و هر دولت یا ائتلاف دیگری می‌شود و نیروهای اطمینان‌بخش (reassurance forces)، نیروهای بازدارنده اولیه (trip-wire forces)، هیئت‌های آموزشی و مستشاران نظامی را نیز در بر می‌گیرد.

تنها پرسنل نظامی خارجی که در اوکراین حضور خواهند داشت، وابستگان دفاعیِ دارای اعتبارنامه رسمی و ناظران غیرمسلحِ «هیئت نظارت بین المللی » (که در بخش سیزدهم توصیف شده است) خواهند بود. روسیه نیز متعهد می‌شود که به بی‌طرفی اوکراین احترام بگذارد و نیروهای خود را در قلمرو تحت حاکمیت اوکراین مستقر نکند یا وارد آن نسازد. بی‌طرفی، تعهد بنیادین دولت اوکراین را احیا می‌کند. در «اعلامیه حاکمیت دولتی اوکراین» مورخ ۱۶ ژوئیه ۱۹۹۰ ، بر قصد این کشور برای تبدیل شدن به دولتی با بی‌طرفی دائمی — که در بلوک‌های نظامی مشارکت نمی‌کند — تأکید شده بود؛ همچنین «ورخوونا رادا» (پارلمان اوکراین) در ژوئیه ۲۰۱۰ ، وضعیت عدم عضویت در بلوک‌های نظامی را به صورت قانون درآورد. بی‌طرفی به معنای خلع سلاح نیست. اوکراین نیروهای مسلح خود را برای دفاع از خویش — در چارچوب محدودیت های متقابلی که در بخش پنجم تعیین شده است — حفظ خواهد کرد و همچنان آزاد خواهد بود تا با رعایت همان محدودیت‌ها، تسلیحات مورد نیاز برای دفاع خود را از هر تأمین‌کننده‌ای تهیه کند. اوکراین همچنین در انتخاب نوع حکومت ، نظام اقتصادی و شرکای تجاری خود، و نیز در پیوستن به اتحادیه اروپا، آزاد باقی خواهد ماند.

ضامن‌های این توافق، بی‌طرفی اوکراین را به رسمیت خواهند شناخت ؛ همان‌طور که چهار قدرت اشغالگر و سپس کشورهایی که با اتریش روابط دیپلماتیک داشتند، بی‌طرفی اتریش را در سال‌های ۱۹۵۵ و ۱۹۵۶ به رسمیت شناختند. آنان متعهد خواهند شد که به بی‌طرفی و استقلال اوکراین و همچنین به تغییرناپذیری خط آتش بس احترام بگذارند و از هرگونه اقدامی که این موارد را تضعیف کند — از جمله مداخله در حیات سیاسی داخلی اوکراین — خودداری ورزند.

بخش سوم. عضویت اوکراین در اتحادیه اروپا بر مبنای بی‌طرفی دائمی نامزدی اوکراین برای عضویت در اتحادیه اروپا — که در ژوئن ۲۰۲۲ از سوی شورای اروپا مورد پذیرش قرار گرفت — چهارمین رکن اساسی این توافق‌نامه است و اوکراین این مسیر را به عنوان کشوری با بی‌طرفی دائمی دنبال خواهد کرد. اتریش، ایرلند و مالت هم‌اکنون نیز کشورهای عضوِ بی‌طرف هستند و اتحادیه اروپایی وضعیت آن ها را به رسمیت می‌شناسند. بند ۷ ماده ۴۲ «معاهده اتحادیه اروپا»، کشورهای عضو را ملزم می‌کند تا در صورتی که یکی از اعضا در خاک خود هد ف تجاوز مسلحانه قرار گرفت ، « با تمام ابزارهای در دسترس خود» به آن کشور یاری رسانند؛ با این حال، در ادامه تصریح شده است که این تعهد «نباید به ماهیت ویژه سیاست امنیتی و دفاعی برخی از کشورهای عضو لطمه‌ای وارد کند.» معاهده الحاق اوکراین شامل پروتکلی در خصوص بی طرفی این کشور خواهد بود که با الگوبرداری از «پروتکل مربوط به نگرانی‌های مردم ایرلند در خصوص معاهده لیسبون (۲۰۱۲)» تدوین می‌شود؛ پروتکلی که تأیید می کرد معاهده لیسبون تغییری در سیاست سنتی بی‌طرفی نظامی ایرلند ایجاد نمی‌کند . در این پروتکل قید خواهد شد که عضویت اوکراین تغییری در بی‌طرفی دائمی آن ایجاد نمی‌کند؛ بند ۷ ماده ۴۲ در مورد اوکراین به گونه‌ای اعمال می‌شود که با این بی‌طرفی هم خوانی داشته باشد؛ و هیچ‌گونه نیروی نظامی متعلق به اتحادیه یا کشورهای عضو آن ، چه در چارچوب «سیاست امنیتی و دفاعی مشترک» و چه تحت هر سازوکار دیگری ، در خاک اوکراین مستقر نخواهد شد.

بر اساس این پروتکل، اوکراین در فعالیت‌های غیر نظامی ، اقتصادی، بشردوستانه و مدیریت بحرانِ اتحادیه مشارکت خواهد کرد، اما در عملیات نظامی یا پروژه های «همکاری ساختاریافته دائمی» که مستلزم اعزام و استقرار نیرو ا ست، حضور نخواهد داشت. اوکراین همچنان مختار خواهد بود تا در برنامه‌های صنعتی و تدارکاتی اتحادیه — که برای تأمین نیازهای دفاعی خودِ اوکراین است — و البته در چارچوب محدودیت‌های تعیین‌شده **در «بخش پنجم» این توافق‌نامه**، مشارکت نماید . اتحادیه اروپا و روسیه در قالب تبادل نامه‌هایی که به این توافق‌نامه ضمیمه می‌شود، تأیید خواهند کرد که عضویت اوکراین در اتحادیه با بی‌طرفی این کشور و همچنین با منافع امنیتی روسیه سازگار است. مقامات روسیه بارها اظهار داشته‌اند که پیوستن اوکراین به اتحادیه اروپا موضوعی است که باید میان اوکراین و اتحادیه حل‌وفصل شود؛ این تبادل نامه‌ها ، چنین موضعی را به صورت رسمی ثبت خواهد کرد. عضویت در اتحادیه اروپا به بی‌طرفی اوکراین، محتوای اقتصادیِ واقعی می‌بخشد. بی‌طرفی اتریش با همگرایی اقتصادی پیوسته با اروپای غربی همراه بود و این کشور در سال ۱۹۹۵ به عنوان دولتی بی طرف به ا تحاد یه [اروپا] پیوست. اوکراینی بی‌طرف در درون این اتحادیه ، به جای آنکه یک خط مقدم با شد، می‌تواند پلی میان اتحادیه و روسیه باشد. بنابراین، این توافق‌نامه زمینه را برای مذاکره میان اتحادیه اروپا و اتحاد یه اقتصادی اوراسیا در خصوص تجارت ، ترانزیت و استانداردهای فنی فراهم می‌کند تا الحاق اوکراین موجب قطع پیوندهای اقتصادی میان مناطقِ واقع در دو سوی خط آتش‌بس نشود.

بخش چهارم. خط آتش‌بس، منطقه ویژه دونتسک و منطقه امنیتی شمالی خط آتش‌بس، همان خط تماس در یک «تاریخ مرجع» خواهد بود که در توافق‌نامه چارچوب تعیین شده است؛ این تاریخ همان روز امضای توافق‌نامه خواهد بود. ظرف ۷۲ ساعت پس از امضا، فرماندهان نظامی هر دو طرف نقشه‌های این خط را مبادله خواهند کرد و هیئت نظارت، هرگونه مغایرتی را ثبت می‌کند تا توسط «کمیسیون نظامی مشترک» — که در بخش سیزدهم توصیف شده است — حل‌وفصل شود. تعیین این خط بر اساس یک تاریخ مرجع — به جای تعیین آن در پایان یک دوره طولانی مذاکره — انگیزه هر یک از طرفین را برای انجام عملیات تهاجمی جهت بهبود موقعیت خود پیش از امضای توافق‌نامه، از بین می‌برد. تجربه کره در این زمینه آموزنده است؛ از ژوئیه ۱۹۵۱ تا ژوئیه ۱۹۵۳ ، در حالی که مذاکرات آتش‌بس در جریان بود، هر دو طرف نبردهای پرهزینه ای را بر سر خطی انجام دادند که قرار بود در نهایت همان توافق‌نامه آن را تثبیت کند.

هر یک از طرفین در سمتِ خودِ این خط، اعمال حاکمیت (صلاحیت) عملی خواهد کرد. در این توافق‌نامه صراحتاً قید خواهد شد که هیچ‌یک از مفاد آن به منزله به رسمیت شناختن ادعاهای ارضی طرف مقابل نیست و وضعیت نهایی سرزمین‌های مورد بحث تنها از طریق روش‌های مسالمت‌آمیز تعیین خواهد شد. هر دو طرف متعهد می‌شوند که برای تغییر این خط، از توسل به زور یا تهدید به استفاده از آن خودداری کنند. ادعاهای قانونی (مبتنی بر قانون اساسی) روسیه نسبت به بخش‌هایی از منا طق زاپوروژیا و خرسون که تحت کنترل آن نیست — از جمله شهرهای زاپوروژیا و خرسون — و همچنین ادعاهای اوکراین نسبت به سرزمین‌های تحت کنترل روسیه — از جمله کریمه — مشمول همین مقررات خواهند بود. این فرمول، ضمن خارج کردن سرزمین‌ها از میدان نبرد، جایگاه حقوقی و قانون اساسی هر یک از طرفین را دست‌نخورده باقی می‌گذارد.

مسئله ارضی باقی‌مانده مربوط به بخشی از منطقه دونتسک است که همچنان تحت کنترل اوکراین قرار دارد، از جمله شهرهای کراماتورسک و اسلوویانسک. پیشنهاد من این است که این منطقه به یک «منطقه ویژه دونتسک» تبدیل شود. نیروهای مسلح اوکراین از این منطقه خارج خواهند شد، نیروهای مسلح روسیه نیز وارد آن نخواهند شد و این منطقه تحت نظارت یک هیئت ناظر، غیرنظامی (غیرنظامی‌سازی) خواهد شد. تشکیلات اداری غیرنظامی محلی و خدمات عمومی موجود به فعالیت خود ادامه خواهند داد؛ ساکنان آزاد خواهند بود که در آنجا بمانند یا منطقه را ترک کنند، در حا لی که اموال و حقوق بازنشستگی آن‌ها محفوظ خواهد ماند. تعیین وضعیت نهایی این منطقه نیز به مذاکرات، با شرطِ کنار گذاشتن توسل به زور، موکول خواهد شد.

این ترتیبات برای هر دو طرف، پوشش سیا سی مورد نیا زشا ن را فراهم می‌کند. روسیه می‌تواند ادعا کند که نیروهای مسلح اوکراین از کل منطقه دونتسک خارج شده‌اند — که هدف نظامی اصلی روسیه در آنجا بوده است — آن هم بدون اینکه یک سال دیگر درگیری‌های پرهزینه ادامه یابد. اوکراین نیز می‌تواند بگوید که هیچ بخشی از خاک خود را واگذار نکرده و شهرهایش همچنان تحت اداره غیرنظامی خودشان باقی مانده‌اند؛ ضمن

اینکه هیچ‌یک از طرفین، ادعاهای طرف دیگر را به رسمیت نمی‌شناسند. در ازای خروج نیروهای اوکراینی، روسیه نیز نیروهای خود را از مناطقی که در استان دنیپروپتروفسک در اختیار دارد و همچنین از زبانه خشکی «کینبورن» (Kinburn Spit) در استان میکولایف خارج خواهد کرد؛ این مناطق تحت مدیریت اوکراین و در چارچوب کمربند غیرنظامیِ ذکرشده در «بخش پنجم» (Part V) قرار خواهند گرفت. در استان خرسون، جایی که خط تماس در امتداد رودخانه دنیپرو قرار دارد، جزایرِ بخشِ پایین‌دستِ رودخانه دنیپرو نیز غیرنظامی خواهند شد.

روسیه اعلام کرده است که به یک «منطقه امنیتی» در امتداد مرز شمالی خود با اوکراین نیاز دارد؛ نگرانی‌ای که با ورود نیروهای اوکراینی به استان کورسک در اوت ۲۰۲۴ و حملات به مناطق مرزی روسیه، جنبه‌ای عینی و ملموس پیدا کرد. اوکراین نیز نگرانی مشابهی (به‌صورت معکوس) در مورد تجمع نیروهای روسیه در امتداد همین مرز دارد؛ مرزی که بخشی از تهاجم به سمت کی‌یف در فوریه ۲۰۲۲ و تهاجم به سمت خارکیف در مه ۲۰۲۴ از آنجا آغاز شده بود. بنا براین، این توافق منجر به ایجاد یک «منطقه امنیتی شمالی» در دو سوی مرز بین‌المللی میان روسیه و اوکراین خواهد شد؛ منطقه‌ای که از نقطه مرزی مشترک با بلاروس تا خط آتش بس امتداد می یابد و شامل مناطق مرزی در استان‌های چرنیهیف، سومی و خارکیف در اوکراین، و استان‌های بریانسک، کورسک و بلگورود در روسیه می‌شود. در عمقی توافق شده در هر دو سوی مرز، هیچ‌یک از طرفین نباید یگان‌های نظامی، تسلیحات سنگین یا سامانه‌های تهاجمی دوربرد مستقر کنند؛ بلکه تنها نیروهای مرزبانی و پلیس، آن هم در حد ودی مشخص و توافق‌شده، اجازه حضور خواهند داشت. نیروهای روسیه از مناطقی که در استان‌های خارکیف و سومی در اختیار دارند عقب‌نشینی خواهند کرد؛ هم زمان، نیروهای اوکراینی نیز از بخش اوکراینیِ این منطقه خارج می‌شوند. این فرایند تحت نظارت و راستی‌آزماییِ یک هیئت ناظر انجام خواهد شد و مناطق مذکور به کنترلِ مدیریت غیرنظامی اوکراین بازخواهند گشت. این منطقه، خواسته روسیه مبنی بر تأمین امنیت در امتداد مرز شمالی‌اش را — نه از طریق اشغال، بلکه از راهِ «غیرنظامی‌سازیِ متقابل» — برآورده می‌سازد و در مقابل، سطح مشابهی از امنیت را برای اوکراین نیز فراهم می‌کند.

نیروگاه هسته ای زاپوریژیا — بزرگ ترین نیروگاه هسته ای در اروپا — از مارس ۲۰۲۲ تحت کنترل روسیه قرار دارد و از سپتامبر ۲۰۲۲ میزبان حضور دائمی نمایندگان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (IAEA) بوده است. بر اساس این توافق، نیروگاه همچنان تحت کنترل و بهره‌برداری روسیه باقی می‌ماند. حضور آژانس بین‌المللی انرژی اتمی با مسئولیت نظارت بر ایمنی و امنیت هسته‌ای ادامه خواهد یافت و نیروگاه به همراه محیط پیرامونیِ بلافاصله آن، غیرنظامی خواهد شد. هرگونه راه‌اندازی مجدد رآکتورهای نیروگاه باید تحت نظارت ایمنیِ آژانس صورت گیرد. این نیروگاه طبق یک توافق بلندمدت برای خرید و توزیع برق، به هر دو طرف انرژی رسانی خواهد کرد: اوکراین سهمی توافق‌شده از برق تولیدی را به «قیمت تمام‌شده» (یعنی قیمتی که هزینه‌های بهره برداری،

نگهداری و ایمنی نیروگاه را پوشش می‌دهد و فاقد حاشیه سود ا ست) خریداری خواهد کرد؛ این برق از طریق بازسازی خطوط انتقالی که نیروگاه را به شبکه برق اوکراین متصل می‌کنند، تأمین خواهد شد. مابقی برق تولیدی نیز به مناطقی که در سمتِ تحت کنترل روسیه قرار دارند، اختصاص خواهد یافت . این سا زوکارِ خرید و توزیع برق، باعث می‌شود هر دو طرف در تداومِ بهره‌برداریِ ایمن از نیروگاه و حفظ صلح، منافع مشترک و مستمری داشته باشند. همچنین، یک کمیسیون مشترک مسئولیت رسید گی به تأمین آب از حوضه رودخانه دنیپرو را برای مناطق واقع در هر دو کرانه رودخا نه و همچنین برای شبه‌جزیره کریمه بر عهده خواهد داشت

بخش پنجم. غیرنظامی‌سازی و محدود یت‌های متقابل بر نیروها این توافق نامه، یک نوار غیرنظامی در دو سوی خط آتش‌بس ایجاد خواهد کرد. در فاصله‌ای توافق‌شده در هر طرف — که پیشنهاد می‌کنم حدود ۱۵ کیلومتر باشد — هیچ یک از طرفین نباید نیروی نظامی مستقر کنند؛ مگر نیروهای مرزبانی و پلیس که تعداد آن‌ها نیز طبق توافق تعیین می‌شود. در نواری وسیع‌تر، تسلیحات سنگین، توپخانه و سامانه‌های راکت‌انداز چند گا نه باید عقب‌نشینی داده شوند؛ و در محدوده‌ای حتی وسیع تر، استقرار سامانه‌های تهاجمی دوربرد — شامل موشک‌های بالستیک و کروز و پهپادهای تهاجمی دوربرد — ممنوع خواهد بود. توافق «مینسک ۲» در فوریه ۲۰۱۵، عقب نشینی تسلیحات سنگین را به منظور ایجاد یک منطقه امنیتی با عرض د ست کم ۵۰ کیلومتر (و تا ۱۴۰ کیلومتر برای سامانه‌های راکتی با بیشترین برد) پیش‌بینی کرده بود.۸ تجربه اجرای آن توافق نشان داد که چنین مقرراتی نیازمند نظارت و راستی‌آزماییِ مستمر و مجهز ا ست ؛ امری که در بخش سیزدهم این متن پیش‌بینی شده است.

فراتر از نوار غیرنظامی ، این توافق‌نامه سقف های متقابلی را برای نیروها در «منطقه محدودیت» تعیین می‌کند. این منطقه شامل نواحیِ دو سوی خط آتش‌بس و همچنین دو سوی مرز بین‌المللی میان روسیه و اوکراین — از جمله منا طقِ «منطقه امنیتی شمالی» — می‌شود. این سقف‌ها شامل پرسنل نظامی فعال، تانک‌های اصلی میدان نبرد، خودروهای زرهی رزمی، توپخانه، هواپیماهای جنگی و بالگردهای تهاجمی خواهند بود (بر اساس الگوی «پیمان نیروهای مسلح متعارف در اروپا» مصوب ۱۹۹۰). سقف‌های تعیین‌شده باید به‌گونه‌ای باشند که ضمن فراهم کردن امکان دفاعی معتبر برای اوکراین، ظرفیت هر یک از طرفین را برای انجام عملیات‌های تهاجمی در مقیاس بزرگ از بین ببرند. در جریان مذاکرات استانبول در آوریل ۲۰۲۲، حجم کلی نیروهای مسلح اوکراین اصلی‌ترین مورد اختلاف بود؛ به‌طوری که روسیه سقف ۸۵ هزار نفر و اوکراین سقف ۲۵۰ هزار نفر را پیشنهاد کرده بودند. طرح آمریکاییِ نوامبر ۲۰۲۵، سقف ۶۰۰ هزار نفر را پیشنهاد کرده بود. من پیشنهاد می‌کنم که سقف نیروهای اوکراین در زمان صلح، از طریق مذاکره در همین محدوده تعیین شود و با سقف‌های متقابل برای نیروهای مستقر در

مناطق مرزیِ هر دو طرف همراه گردد؛ به‌گونه‌ای که اوکراینی‌ها این محدودیت‌ها را نه به‌عنوان تحمیلی یک‌جانبه، بلکه به‌عنوان سازوکاری برای امنیت متقابل تجربه کنند.

این توافق همچنین برد موشک‌ها را محدود خواهد کرد. پیش‌نویس استانبول (آوریل ۲۰۲۲) نیز شامل مفادی از این دست بود، هرچند دو طرف در مورد برد مجاز موشک‌ها اختلاف‌نظر زیادی داشتند. بر اساس این توافق، هیچ یک از طرفین نباید موشک‌های زمین‌پرتاب با بردی فراتر از حدِ توافق‌شده را در «منطقه محدودیت» مستقر کنند و اوکراین نیز نباید چنین موشک‌هایی را به دست آورد. طرفین با الگو برداری از «سند وین» (مربوط به سازمان امنیت و همکاری اروپا - OSCE)، سازوکاری برای تبادل سالانه اطلاعات، اطلاع‌رسانی پیش‌دستانه درباره رزمایش‌هایی که از حدِ توافق‌شده فراتر می‌روند، و بازرسی‌های کوتاه‌مدت (سرزده) ایجاد خواهند کرد. در صورت وقوع حمله مسلحانه که توسط هیئت نظارت تأیید شود، طرفِ مورد حمله دیگر ملزم به رعایت این محدودیت‌ها نخواهد بود.

بخش ششم: دریای سیاه و دریای آزوف ناوگان دریای سیاه روسیه از قرن هجدهم در سواستوپل مستقر بوده است؛ از سوی دیگر، اقتصاد اوکراین به صادرات غلات، دانه‌های روغنی و فلزات از طریق اودسا و سایر بنادرِ شمال غربی دریای سیاه وابسته است. بنابراین، دریای سیاه منطقه‌ای است که در آن، دغدغه‌های امنیتی روسیه و منافع اقتصادی اوکراین به مستقیم‌ترین شکل با یکدیگر تلاقی می‌کنند. این توافق، آزادی کشتیرانی تجاری به مقصد و از مبدأ تمام بنادر اوکراین و روسیه در دریای سیاه و دریای آزوف — از جمله عبور از تنگه کرچ — را تضمین خواهد کرد و هرگونه حمله به کشتی‌های تجاری و زیرساخت‌های بندری را ممنوع می‌سازد. دو طرف با کمک ترکیه، رومانی و بلغارستان — کشورهایی که از سال ۲۰۲۴ در زمینه مقابله با مین‌های دریایی در غرب دریای سیاه همکاری داشته‌اند — عملیات مشترک مین‌روبی را انجام خواهند داد.

در راستای بی‌طرفی اوکراین، هیچ نیروی دریایی خارجی در بنادر این کشور مستقر نخواهد شد و نیروهای دریایی اوکراین نیز به دفاع ساحلی و در چارچوب سقف های توافق‌شده محدود خواهند ماند؛ این محدودیت‌ها شامل شناورهای تهاجمیِ بدون سرنشین (سطحی و زیرسطحی) نیز می‌شود. روسیه محدودیت های متقابلی را در خصوص استقرار ناوگان دریای سیاه خود در بخش شمال غربی دریای سیاه خواهد پذیرفت. تمامی طرف‌ها بر پایبندی مجدد خود به «کنوانسیون مونترو» (مصوب ۱۹۳۶) تأکید خواهند کرد؛ کنوانسیونی که بر عبور و مرور از تنگه‌های ترکیه حاکم است و حضور کشتی‌های جنگیِ متعلق به کشورهای غیرساحلی در دریای سیاه را محدود می‌کند. این توافق‌نامه همچنین شامل پیمانی برای پیشگیری از بروز حوادث در دریا و آسمان خواهد بود که با الگوبرداری از «توافق‌نامه ایالات متحده و شوروی در خصوص پیشگیری از حوادث در

دریاهای آزاد و فضای بالای آن» (مصوب ۱۹۷۲) تدوین می شود ؛ توافق‌نامه‌ای که از ترکیه، رومانی، بلغارستان و گرجستان نیز دعوت خواهد شد تا به آن بپیوندند.

دریای سیاه همچنین عرصه‌ای برای همکاری فراهم می‌آورد که می تواند شالوده‌ای اقتصادی و مثبت برای این توافق‌نامه ایجاد کند. «سازمان همکاری اقتصادی دریای سیاه» که در سال ۱۹۹۲ تأسیس شده و شامل کشورهایی همچون روسیه، اوکراین ، ترکیه، گرجستان، رومانی و بلغارستان است، می‌تواند به عنوان چارچوبی برای اجرای پروژه‌های مشترک در حوزه‌ها یی نظیر انرژی بادی دریایی ، اتصال شبکه‌های برق، سوخت‌های سبز، نوسازی بنادر و احیای زیست‌محیطی این دریا عمل کند

بخش هفتم. لایه‌ای اروپایی برای خویشتن‌داری متقابل

توافقی که صرفاً به اوکراین محدود شود، رقابت نظامی گسترده‌تری را که خود یکی از عوامل بروز جنگ بوده است ، همچنان باقی خواهد گذاشت . بنا براین، این توافق باید با تعهدات متقابلی میا ن نا تو و روسیه همراه با شد؛ تعهداتی که به صورت موازی مورد مذاکره قرار گرفته و هم زمان به تصویب برسند . نخستین مورد ، برقراری تعلیق (موراتوریوم) در استقرار موشک‌های زمین‌پرتاب با برد ۵۰۰ تا ۵۵۰۰ کیلومتر در اروپا خواهد بود؛ رده‌ای از تسلیحات که تا پیش از انقضای «پیما ن نیرو های هسته‌ای میان‌برد» (INF) در سال ۲۰۱۹ ، ممنوع بودند. این تعلیق شامل استقرار سامانه‌های آتش‌بار دوربرد ایالات متحده در آلمان (که در سال ۲۰۲۴ اعلام شد) و همچنین استقرار موشک‌های مشابه توسط روسیه در بلاروس و کا لینینگراد — از جمله سا مانه «اورشنیک» (Oreshnik) — خواهد شد. روسیه پس از سال ۲۰۱۹ پیشنهاد چنین تعلیقی را مطرح کرده بود. طرفین همچنین بر سر سازوکارهای راستی‌آزمایی مذاکره خواهند کرد که شامل سکوهای پرتاب «امکی-۴۱» (Mk-41) در سایت‌های سامانه دفا عی « ایجیس اشور» (Aegis Ashore) در رومانی و لهستان می‌شود؛ سایت‌هایی که روسیه معتقد است قابلیت شلیک موشک‌های کروز تهاجمی را دارند.

تعهد دوم به تسلیحات هسته‌ای و آرایش نیروها مربوط می‌شود. ناتو و روسیه هر یک متعهد خواهند شد که در خاک کشورهایی که در حال حاضر فاقد تسلیحات هسته‌ای هستند، سلاح هسته‌ای مستقر نکنند. همچنین، مذاکراتی را پیرامون تسلیحات هسته ای مستقر در بلاروس و در کشورهایی که بخشی از ترتیبات «اشتراک هسته ای» نا تو هستند ، آغاز خواهند کرد. علاوه بر این، آن‌ها مذاکراتی را درباره آرایش نیروهای متعارف در امتداد مرزهای مشترک خود آغاز می‌کنند و در این مسیر، تعهدات مندرج در «سند تأسیسی ناتو و روسیه» (مصوب ۱۹۹۷) را به‌عنوان نقطه آغازین در نظر خواهند گرفت. تعهد سوم، احیای کانال‌های ارتباطی است که در جریان جنگ از بین رفته‌اند. طرفین «شورای ناتو-روسیه» را به‌عنوان بستری برای رایزنی مجدداً فعال خواهند کرد، ارتباطات مستقیم میان نهادهای نظامی را احیا می کنند و توافق‌ها یی را برای پیشگیری از حوادث نظا می

خطرناک در منطقه دریای بالتیک منعقد خواهند کرد؛ منطقه ای که به دلیل تردد به/از کالینینگراد و تراکم بالای فعالیت‌های نظامی، همواره با خطر تشدید تنش‌ها همراه است.

این توافق همچنین موجب احیای روابط دیپلماتیک عادی میان طرفین خواهد شد. روسیه و اوکراین روابط دیپلماتیک خود را از سر خواهند گرفت؛ همچنین روسیه ، کشورهای عضو اتحادیه اروپا و ایالات متحده، سطح عادی کارکنان سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌های خود را احیا کرده، اموال دیپلماتیک را بازگردانده، پروازهای مستقیم را از سر گرفته و رویه‌های صدور روادید را بر مبنای عمل متقابل، عادی‌سازی خواهند کرد.

بخش هشتم. احیای سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE)

سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) تنها نهاد امنیتی اروپایی است که در آن روسیه، اوکراین، ایالات متحده، کانادا و تمامی کشورهای اروپا و آسیای مرکزی به عنوان اعضایی برابر حضور دارند؛ این سازمان در واقع وارث نهادی «سند نهایی هلسینکی» و «منشور پاریس» محسوب می‌شود. از سال ۲۰۲۲، این سازمان به دلیل اختلافات پیرامون بودجه، رهبری و مشارکت روسیه، تا حد زیادی فلج شده است؛ همچنین «هیئت نظارت ویژه در اوکراین» — که از سال ۲۰۱۴ وضعیت خط تماس را گزارش می‌کرد — در مارس ۲۰۲۲ به فعالیت خود پایان داد. این توافق‌نامه فرصتی را فراهم می‌آورد تا سازمان امنیت و همکاری اروپا به نقشی بازگردد که در «منشور پاریس» برای آن پیش‌بینی شده بود:یعنی نهادی مشترک برای اروپایی که امنیت آن «تجزیه‌ناپذیر» است.

پیشنهاد می‌کنم طرفین وکشورهای ضامن، نشستی در سطح سران کشورها و دولت‌های عضو سازمان امنیت وهمکاری اروپا برگزار کنند — که نخستین نشست از زمان اجلاس آستانه در سال ۲۰۱۰ خواهد بود — تا ضمن تأیید این توافق‌نامه، «منشور جدید امنیت تجزیه‌ناپذیر» را به تصویب برسانند. سوئیس، که در سال ۲۰۲۶ ریاست این سازمان را بر عهده خواهد داشت و از تجربه ای طولانی در ایفای نقش «کشور حافظ منافع» و میانجی برخوردار است، موقعیت مناسبی دارد تا با همکاریِ کشورهایی که پس از او ریاست را بر عهده می‌گیرند، مقدمات برگزاری چنین نشستی را فراهم کند. در این نشست، چهار مسئولیت در راستای اجرای توافق‌نامه به سازمان امنیت و همکاری اروپا محول خواهد شد:

نخست، میزبانی از «هیئت نظارت بین‌المللی» که در بخش سیزدهم توصیف شده است. دوم، استفاده از «مجمع همکاری‌های امنیتی» این سازمان به عنوان بستری برای مذاکره و راستی‌آزماییِ محدودیت‌های متقابل نیروها (موضوع بخش پنجم)، به‌روزرسانی «سند وین»، و مذاکره برای جایگزینیِ «پیمان نیروهای مسلح متعارف در اروپا» (که روسیه در سال ۲۰۲۳ رسماً از آن خارج شد و کشورهای عضو ناتو نیز اجرای آن را به حالت تعلیق درآوردند). سوم و چهارم، نظارت «کمیسر عالی اقلیت‌های ملی» و «دفتر نهادهای

دموکراتیک و حقوق بشر» بر اجرای مفاد مربوط به حقوق (مندرج در بخش نهم) در هر دو سوی خط تماس. دفتر نهادهای دموکراتیک و حقوق بشر همچنین بر انتخابات اوکراین که در بخش چهاردهم پیش‌بینی شده است، نظارت خواهد کرد. این اجلاس، عملکرد عادی سازمان، از جمله تصویب منظم بودجه یکپارچه و مشارکت کامل همه کشورهای شرکت‌کننده در نهادهای آن را احیا خواهد کرد. یک سازمان امنیت و همکاری اروپا که دوباره احیا شده است، همچنین چارچوب دائمی برای گفتگوی گسترده‌تر در مورد امنیت اروپا را فراهم می‌کند که باید حل و فصل در اوکراین آغاز شود، از جمله مسائل مولداوی و ترانس‌نیستریا و قفقاز جنوبی، و ترتیبات بخش هفتم برای خویشتن داری نظامی متقاب

بخش نهم. حقوق بر اساس استانداردهای اروپایی

روسیه، نحوه برخورد با روس‌زبانان و همچنین وضعیت زبان روسی،آموزش، رسانه‌ها، فرهنگ و کلیسای ارتدکس در اوکراین را از جمله علل ریشه‌ای جنگ برمی‌شمارد. به این نگرانی‌ها می‌توان از طریق به‌کارگیری استانداردهای اروپایی پاسخ داد؛ استانداردهایی که اوکراین آن‌ها را پذیرفته و ملزم است در مسیر عضویت در اتحادیه اروپا، آن‌ها را محقق سازد. اوکراین در سال ۱۹۹۸ «کنوانسیون چارچوب شورای اروپا برای حمایت از اقلیت‌های ملی» را تصویب کرد؛ « منشور اروپایی زبان‌های منطقه ای یا اقلیت» نیز در سال ۲۰۰۶ برای اوکراین لازم‌الاجرا شد؛ و این کشور همچنین یکی از طرف‌های «کنوانسیون اروپایی حقوق بشر» است . «کمیسیون ونیز » نظراتی انتقادی نسبت به بخش‌هایی از قانون آموزش اوکراین (مصوب ۲۰۱۷) و قانون زبان رسمی این کشور (مصوب ۲۰۱۹) ارائه کرده است. اتحادیه اروپا نیز حمایت از اقلیت‌های ملی را به عنوان یکی از شروط آغاز مذاکرات الحاق تعیین کرد که اوکراین در دسامبر ۲۰۲۳ با اصلاح قانون مربوط به اقلیت‌های ملی به آن پاسخ داد. مجارستان نیز همین مسائل را به نمایندگی از اقلیت مجار ساکن در منطقه «ترانس‌کارپاتیا» (Transcarpathia) مطرح کرده است.

بر اساس این توافق، اوکراین متعهد می‌شود که نظرات کمیسیون ونیز و توصیه‌های «کمیته مشورتی کنوانسیون چارچوب» را در خصوص استفاده از زبان‌های اقلیت در حوزه‌های آموزش، رسانه، زندگی عمومی و اداره امور محلی اجرایی کند؛ به‌گونه‌ای که زبان روسی نیز بر همان مبنای سایر زبان‌های اقلیت در اوکراین مورد رفتار قرار گیرد. اوکراین آزادی مذهب را طبق ماده ۹ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر تضمین خواهد کرد و قانون اوت ۲۰۲۴ در مورد سازمان‌های مذهبیِ وابسته به کلیسای ارتدکس روسیه، توسط کمیسیون ونیز بازبینی شده و با یافته‌های این کمیسیون همسو خواهد شد. بر اجرای این تعهدات، شورای اروپا و «کمیسر عالی سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) در امور اقلیت‌های ملی» نظارت خواهند کرد و این موارد بخشی از ارزیابی کمیسیون اروپا از پیشرفت اوکراین در مسیر الحاق را تشکیل خواهند داد. بدین ترتیب ، اوکراین به نگرانی‌های روسیه به شیوه‌ای پاسخ می دهد که می‌تواند از آن نه به عنوان امتیازاتی تحمیل‌شده تحت فشار، بلکه به عنوان تعهدات اروپاییِ خود دفاع کند.

روسیه نیز به نوبه خود، تعهدات متقابلی را بر عهده خواهد گرفت. ساکنان مناطقی که عملاً تحت صلاحیت روسیه قرار دارند، از حقوقی همچون حق تحصیل به زبان اوکراینی، استفاده آزاد از زبان اوکراینی در زندگی خصوصی و عمومی، آزادی مذهبی برای کلیسای ارتدوکس اوکراین، کلیسای کاتولیک یونانی اوکراین و سایر جوامع دینی، و همچنین مصونیت از اجبار در مسائل مربوط به تابعیت و اسناد هویتی برخوردار خواهند بود. از آنجا که روسیه در مارس ۲۰۲۲ عضویت خود را در شورای اروپا از دست داد، این تعهدات در متن توافق‌نامه گنجانده شده و بر اجرای آن‌ها توسط «کمیسر عالی سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) در امور اقلیت‌های ملی» و یک «کمیسیون مشترک حقوق بشر» — که اعضای مستقل آن از کشورهای بی‌طرف انتخاب می‌شوند — نظارت خواهد شد.

تمامی تعهدات مربوط به افراط‌گرایی، تحریک و نفرت‌پراکنی، کاملاً دوجانبه و متقابل خواهند بود؛ این تعهدات بر اساس استانداردهای توافق‌شده اروپایی تعریف شده و سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) بر آن‌ها نظارت خواهد کرد. هر دو طرف ملزم به رعایت «کنوانسیون بین‌المللی رفع هرگونه تبعیض نژادی» هستند که ماده ۴ آن، کشورهای عضو را موظف می‌کند تبلیغات و سازمان‌هایی را که مروج نفرت نژادی هستند، محکوم و ممنوع کنند. علاوه بر این، هر دو طرف از کشورهای عضو سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) محسوب می‌شوند و تعهدات این سازمان در زمینه مدارا و عدم تبعیض را پذیرفته اند. این توافق نامه هر دو طرف را متعهد می‌سازد که با شرایطی یکسان، این تعهدات را به اجرا درآورند، با تحریک به نفرت علیه روس‌ها، اوکراینی‌ها و سایر گروه‌های ملی مقابله کنند و از تجلیل رسمی اشخاص و سازمان‌هایی که مسئول ارتکاب جنایات علیه بشریت بوده اند، خودداری ورزند. «دفتر نهادهای دموکراتیک و حقوق بشر» و «کمیسر عالی در امور اقلیت های ملی» (وابسته به OSCE)، بر اجرای این تعهدات در هر دو سوی خط مرزی نظارت کرده و به «کمیسیون سیاسی مشترک» گزارش خواهند داد. این تعهد متقابل — که بر پایه استا ندارد‌های تثبیت شده اروپایی و با رعا یت برابری میان طرفین تدوین شده است — به نگرانی‌هایی پاسخ میدهد که روسیه تحت عنوان «نازی‌زدایی» (denazification) مطرح کرده است.

بخش دهم. مقررات بشردوستانه

این توافق‌نامه شامل تبادل تمامی اسرای جنگی بر مبنای «همه در برابر همه» ظرف ۶۰ روز پس از امضا، و همچنین آزادی غیرنظامیا نی خواهد بود که در ارتباط با این مناقشه بازداشت شده‌اند. یک کمیسیون مشترک برای رسید گی به وضعیت مفقودین، با همکاری کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، سرنوشت افراد مفقود شده را مشخص کرده و مقدمات بازگرداندن بقایای پیکر آنان را فراهم خواهد کرد. طرفین با یاری کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، یونیسف و میانجی‌هایی که پیش‌تر در بازگرداندن کودکان نقش داشته‌اند (از جمله قطر و سریر مقدس)، فهرستی تأ یید شده از کودکا نی تهیه خواهند کرد که از خانواده‌های خود جدا شده یا به آن سوی خطوط درگیری منتقل شده‌اند؛ سپس ترتیبی اتخاذ

خواهند کرد تا هر کودک، با در نظر گرفتن «بهترین منافع کودک»، به اعضای خانواده یا سرپرستان قانونی خود بازگردد. مقامات اوکراینی حدود ۲۰ هزار مورد از این دست را ثبت کرده‌اند.۱۳ همچنین، برای خانواده‌هایی که به واسطه خطوط درگیری از یکدیگر جدا افتاده‌اند، حق دیدار و پیوستن مجدد به یکدیگر تضمین خواهد شد.

طرفین متعهد می‌شوند که برای مشارکت در خصومت‌ها و همکاری با مقامات طرف مقابل، عفو متقابلی در نظر بگیرند تا سربازان و غیرنظامیان هر دو سو بتوانند به زندگی عادی بازگردند. حقوق بین‌الملل بشردوستانه عرفی، برقراری گسترده‌ترین عفو ممکن را در پایان مخاصمات توصیه می‌کند؛ البته با استثنا کردن افرادی که مظنون به ارتکاب جنایات جنگی هستند.۱۴ مسئله پاسخگویی در قبال نقض‌های فاحش، موضوعی پیچیده تر است. پیشنهاد می‌کنم طرفین کمیسیون مشترکی متشکل از اعضای مستقل برای بررسی نحوه پیشبرد جنگ و مستندسازی موارد نقض توسط تما می طرف‌ها تشکیل دهند و با مشارکت ضامن‌های توافق، بر سر نحوه رسیدگی‌های قضایی به گونه‌ای که با صلح پایدار همسو باشد، به توافق برسند. ماده ۱۶ «اساسنامه رم» به شورای امنیت اجازه می دهد از دیوان کیفری بین‌المللی درخواست کند تا تحقیقات یا پیگرد قضایی را برای دوره‌های دوازده‌ماهه(که قابل تمدید است) به تعویق بیندازد؛شورای امنیت می‌تواند چنین درخواستی را در قطعنامه‌ای که این توافق‌نامه را تصویب می‌کند، بگنجاند.

بخش یازدهم. تحریم‌ها، دارایی‌های دولتی و بازسازی

تحریم‌هایی که از سال ۲۰۱۴ ، و به‌ویژه از فوریه ۲۰۲۲ علیه روسیه اعمال شده‌اند، طی سه مرحله در طول سال ۲۰۲۷ (و در هر صورت، حداکثر تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۷) لغو خواهند شد؛ روسیه نیز همزمان اقدامات متقابل خود را لغو خواهد کرد. مرحله اول، پس از تکمیل عقب نشینی از نوار غیرنظامی و تبادل اسرا، شامل احیای ارتبا طا ت هوانوردی غیرنظامی، لغو محدودیت‌های تجاری مربوط به محصولات کشاورزی و کودها (به‌همراه پرداخت‌های مرتبط با آن‌ها) و اتصال مجد د بانک‌های روسی ذی‌ربط به سامانه‌های پرداخت بین‌المللی خواهد بود. مرحله دوم ، با تکمیل عقب نشینی‌های مقرر در «بخش چهارم» و استقرار کامل هیئت نظارت، منجر به لغو محدودیت‌های تجارت انرژی و طیف گسترده‌تری از تراکنش‌های مالی خواهد شد. مرحله سوم ، پس از تصویب توافق‌نامه و اجرایی شدن محدودیت‌های نظامیِ مندرج در «بخش پنجم»، شامل لغو تحریم‌های باقی‌مانده خواهد بود. این مراحل بر اساس تقویم اجراییِ «بخش چهاردهم» پیش خواهند رفت، اما تاریخ نهایی آن مشخص و ثابت است ؛ چرا که هدف از این توافق‌نامه، قرار دادن روسیه تحت شرایطی نامحدود یا نظا رت دائمی قدرت های غربی نیست — همان‌طور که اوکراین نیز قرار نیست تحت چنین نظارتی باشد. مسائل مربوط به اجرا که از سوی هر یک از طرفین مطرح شود ، از طریق « کمیسیون مشترک نظامی»، «کمیسیون مشترک سیاسی» و رایزنی میان کشورهای ضا من— که اوکراین و روسیه به‌طور یکسان ملزم به رعایت آن‌ها هستند—حل‌وفصل خواهد شد. اتحادیه اروپا بیستمین بسته تحریمی خود را در آوریل ۲۰۲۶ تصویب کرد و از آنجا که اروپا سهم سنگینی از

هزینه‌های اقتصادیِ رژیم تحریم‌ها را متحمل شده است، لغو مرحله‌به‌مرحله تحریم‌ها هم در راستای منافع اقتصادی اروپا و هم در جهت تحقق این توافق‌نامه خواهد بود.

دارایی‌های دولتی روسیه که از فوریه ۲۰۲۲ توقیف شده‌اند، بالغ بر تقریباً ۳۰۰ میلیارد دلار است که بیش از ۲۰۰ میلیارد یورو از آن در اتحادیه اروپا و بیشتر آن در یوروکلیر بلژیک نگهداری می‌شود و در بخش‌هایی هماهنگ با سه مرحله لغو تحریم‌ها به مالک آنها آزاد خواهد شد و بخش آخر حداکثر تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۷ آزاد خواهد شد. مصادره ذخایر دولتی یا استفاده از آنها بدون رضایت دولت مالک آنها، به سیستم پولی بین‌المللی و نقش ذخیره یورو آسیب می‌رساند و شکایتی ماندگار در قلب توافق باقی خواهد گذاشت. اوکراین و روسیه هر دو در صندوق بازسازی که در زیر توضیح داده شده است، که بازسازی در دو طرف خط را تأمین مالی می‌کند، شرکت خواهند کرد. روسیه، مانند اتحادیه اروپا، ایالات متحده و سایر مشا رکت کنند گان، به عنوان شرکت کننده در یک تلاش مشترک بازسازی و نه به عنوان غرامت، به این صندوق کمک مالی خواهند کرد. این مبلغ به عنوان بخشی از توافق مورد مذاکره قرار می گیرد و می تواند از دارایی ها هنگام آزادسازی آنها پرداخت شود. نحوه برخورد با سودهای بادآورده حاصل از دارایی‌های توقیف‌شده که قبلاً برای حمایت از اوکراین استفاده شده‌اند، در همان مذاکره حل و فصل خواهد شد و روسیه و کشورهای دارنده این دارایی‌ها، هر یک از ادعاهای بیشتر ناشی از توقیف دارایی‌ها صرف نظر خواهند کرد.

املاک خصوصی در هر دو طرف طبق یک جدول زمانی یکسان احیا خواهد شد. اتحادیه اروپا و سایر کشورهای مربوطه، دارایی‌های خصوصی اشخاص و شرکت‌های روسی توقیف شده تحت تحریم‌ها را آزاد خواهند کرد و روسیه به مد یریت موقت دارایی‌های شرکت‌های اروپایی و سایر شرکت‌های خارجی پایان داده و آنها را به صاحبانشان بازخواهد گرداند. هر طرف به طور موازی، اموال اتباع طرف مقابل را آزاد خواهد کرد و این فرآیند حداکثر تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۷ تکمیل خواهد شد.

یک صندوق بین‌المللی برای بازسازی اوکراین و منا طق جنگ زده به عنوان یک صندوق امانی چند اهداکننده‌ای که توسط بانک سرمایه‌گذاری اروپا، بانک اتحادیه اروپا، با مشارکت بانک اروپایی بازسازی و توسعه و بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا اداره می‌شود، تأسیس خواهد شد که آخرین مورد، کمک‌های چین، هند، کشورهای خلیج فارس و سایر اهداکنندگان خارج از غرب را تسهیل خواهد کرد.

قرار دادن این صندوق در با نک سرمایه گذاری اروپا، با زسازی اوکراین را در نهادهای اتحادیه‌ای که اوکراین قرار است به آن بپیوندد، تثبیت می‌کند و سرمایه‌گذاری‌های صندوق را با استانداردها و قوانین تدارکات فرآیند الحاق می‌سازد. این صندوق دو پنجره خواهد داشت. پنجره بزرگتر، بازسازی در قلمرو تحت صلاحیت اوکراین را با هماهنگی با تسهیلات اوکراین اتحادیه اروپا و با برنامه الحاق اوکراین تأمین مالی خواهد کرد. پنجره دوم، بازسازی بشردوستانه در سمت تحت کنترل روسیه ، از جمله مسکن ،

بیمارستان‌ها، مدارس، آب و برق را تحت همان استانداردهای شفافیت و حسابرسی تأمین مالی خواهد کرد. تأمین مالی از اتحادیه اروپا، ایالات متحده، روسیه، سایر اهداکنندگان عمومی و سرمایه‌گذاری خصوصی بسیج شده از طریق ضمانت‌ها، همانطور که در طرح آمریکایی-اروپایی اکتبر 2026 پیش‌بینی شده است، انجام خواهد شد . این صندوق تحت تدابیر شدید علیه فساد، از جمله حسابرسی مستقل و گزارش عمومی از هر پرداخت، که اهداکنندگان و مردم اوکراین به درستی خواستار آن خواهند بود، فعالیت خواهد کرد.

این توافق همچنین پیوندهای اقتصادی را که جنگ قطع کرده بود، بازیابی خواهد کرد. ترانزیت گاز روسیه از طریق اوکراین که در اول ژانویه ۲۰۲۵ به پایان رسید، تحت یک قرارداد تجاری جدید در هر کجا که خریداران مایل باشند، با پرداخت هزینه‌های ترانزیت به اوکراین، مجاز به از سرگیری خواهد بود. این توافق ، اتحادیه اروپا یا هیچ یک از کشورهای عضو آن را به خرید گاز روسیه متعهد نمی کند؛ اینکه آیا این کار انجام شود یا خیر،تصمیمی است که هرخریدار و هر دولت با ید بگیرد. پایه اقتصادی بلند مدت تر بر اتصال متقابل برق، تجارت فرامرزی در انرژی‌های تجدیدپذیر و همکاری دریای سیاه که در بخش ششم شرح داده شده است، استوار خواهد بود.

بخش دوازدهم. تضمین مشترک توافق

یک توافق پایدار به تضمینی که به یک طرف در برابر طرف دیگر داده می‌شود، وابسته نیست. این توافق به شناخت متقابل امنیت یکدیگر توسط هر دو طرف بستگی دارد که در تعهداتی که هر دو می‌پذیرند و ناظران بی طرف آن را تأیید می‌کنند، تجسم می‌یابد. تضمینی از نوع پیشنهادی در طرح آمریکایی-اروپایی، که بر اساس آن ایالات متحده و کشورهای اروپایی به حمله مجدد روسیه پاسخ نظامی می‌دهند، در مسکو به عنوان ماده ۵ که به اوکراین گسترش یافته است، قرائت خواهد شد و این مسئله را که توافق برای حل آن طراحی شده است، دوباره مطرح می‌کند.

در عوض، پیشنهاد می‌کنم که این توافق‌نامه با رأی شورای امنیت سازمان ملل متحد به تصویب برسد و به طورمشترک توسط اعضای دائم شورای امنیت — از جمله روسیه — و همچنین سایر کشورهای ضامن، تضمین گردد. در جریان مذاکرات استانبول در مارس ۲۰۲۲ ، دو هیئت درباره فهرستی از کشورهای ضامن گفتگو کردند که شامل پنج عضو دائم شورای امنیت به همراه کانادا، آلمان، اسرائیل، ایتالیا، لهستان و ترکیه بود. کشورهای ضامن عبارت خواهند بود از پنج عضو دائم شورای امنیت (چین، فرانسه، روسیه، بریتانیا و ایالات متحده) به همراه آلمان، ایتالیا و ترکیه. از هند و سایر کشورها نیز دعوت خواهد شد تا در صورت تمایل، به‌عنوان ضامن به این جمع بپیوندند . شورای امنیت در مقام یک کل واحد، با صدور قطعنامه‌ای ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد، این توافق‌نامه را تصویب خواهد کرد؛ بدین ترتیب، تضمینِ ارائه شده توسط اعضای دائم، با اقتدارِ خودِ شورای امنیت پیوند می‌خورد.

کشورهای ضامن متعهد می‌شوند که به این توافق‌نامه، بی‌طرفی اوکراین و خط آتش‌بس احترام بگذارند و چنانچه هیئت نظارت گزارشی مبنی بر وقوع نقض جدی ارائه دهد، ظرف ۷۲ ساعت با یکدیگر مشورت کنند. مذاکرات استانبول تا حدودی به این دلیل دچار وقفه شد که مشخص نبود آیا یک کشور ضامن به تنهایی می‌تواند مانع از واکنش جمعی شود یا خیر. این توافق‌نامه با تعیینِ «یافته‌های هیئت نظارت» — به جای « رضایت تک‌تکِ کشورهای ضامن» — به‌عنوان مبنای آغاز مشورت‌ها میان ضامن‌ها و ارجاع موضوع به شورای امنیت، این مسئله را حل وفصل می‌کند؛ فارغ از اینکه نقضِ صورت‌گرفته مربوط به کدام یک از طرفین باشد. در صورت وقوع حمله مسلحانه که توسط هیئت نظارت تأیید شود، محدودیت‌های مقرر در «بخش پنجم» (Part V) دیگر برای طرفِ موردِ حمله الزام‌آور نخواهد بود و کشورهای ضامن آزاد خواهند بود تا به آن طرف در اعمالِ «حق ذاتی دفاع از خود» — مطابق با ماده ۵۱ منشور ملل متحد — یاری رسانند. بدین ترتیب، امنیت اوکراین بر پایه عوامل زیر استوار خواهد بود: نیروهای مسلح خودِ این کشور (در چارچوب محدودیت‌های توافق‌شده) ؛ وجودِ نوار غیر نظامی، «منطقه ویژه دونتسک» و «منطقه امنیتی شمالی»؛ راستی‌آزمایی مستمر بین المللی ؛ و هزینه‌های سیاسی و اقتصادی که هر یک از طرفین در صورت نقضِ توافق‌نامه‌ای متحمل خواهند شد که به تصویب شورای امنیت رسیده و توسط پنج عضو دائم آن به همراه سایر کشورهای ضامن، تضمین شده است. امنیت روسیه بر پایه بی طرفی اوکراین، توقف گسترش ناتو، عدم حضور نیروهای خارجی در اوکراین ، و تعیین محدودیت های متقابل برای نیروها و موشک‌ها استوار خواهد بود.

بخش سیزدهم. راستی‌آزمایی و اجرا

یک هیئت نظارت بین‌المللی تحت نظارت سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) و با تأیید و حمایت سازمان ملل متحد تشکیل خواهد شد . این هیئت متشکل از ناظران غیرنظامی و نظامی غیرمسلح از کشورهایی خواهد بود که عضو ناتو نیستند؛ از جمله ناظران غیرنظامی از کشورهای بی‌طرف اروپایی (مانند سوئیس ، اتریش و ایرلند) و ناظرانی از کشورهایی نظیر هند، برزیل ، اندونزی، آفریقای جنوبی و قزاقستان که بی‌طرفی آن‌ها مورد پذیرش هر دو طرف باشد. هیچ‌گونه یگان نظامی متعلق به کشورهای عضو ناتو یا اتحادیه اروپا در اوکراین مستقر نخواهد شد. «هیئت نظارت ویژه سازمان امنیت و همکاری اروپا» که بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۲ فعال بود، به دلیل محدودیت در دسترسی‌ها، کمبود امکانات فنی، و فقدان سازوکاری که طرفین را ملزم به اقدام بر اساس گزارش‌های آن کند، با دشواری‌هایی مواجه بود. هیئت جدید از آزادی تردد تضمین‌شده در هر دو سوی خط تماس، دسترسی به تصاویر ماهواره‌ای اختصاصی، سامانه‌های نظارت هوایی بدون سرنشین با برد بلند، و حسگرهای صوتی و راداری در طول خط تماس برخوردار خواهد بود؛ همچنین گزارش‌های این هیئت به طور هم‌زمان برای طرفین مناقشه، کشورهای ضامن و شورای امنیت ارسال خواهد شد.

یک کمیسیون نظامی مشترک متشکل از دو طرف، به ریاست مسئول هیئت نظارت، به‌طور منظم تشکیل جلسه خواهد داد تا به حل‌وفصل حوادث بپردازد، بر تفکیک نیروها و عقب‌نشینی‌ها نظارت کند و ارتباط مستقیم میان فرماندهان دو طرف را حفظ نماید. یک کمیسیون سیاسی مشترک نیز، با مشارکت طرف‌های ضامن، بر اجرای مفاد مربوط به امور مدنی، بشردوستانه، حقوقی و اقتصادیِ توافق‌نامه نظارت خواهد کرد

بخش چهاردهم. توالی مراحل، تصویب و مشروعیت

این توافق‌نامه در قالب یک «سند چارچوب برای صلح در اوکراین» منعقد خواهد شد که به امضای اوکراین و روسیه می‌رسد و ضامن‌ها — یعنی پنج عضو دائم شورای امنیت به همراه سایر کشورهای ضامن — شاهد آن خواهند بود. این سند شامل پیوست‌های مفصلی در خصوص خط آتش‌بس، «منطقه ویژه دونتسک»، محدودیت‌های نظامی، دریای سیاه، حقوق، مسائل بشردوستانه، تحریم‌ها و دارایی‌ها، بازسازی، راستی‌آزمایی و تضمین‌ها خواهد بود. ۷۲ ساعت پس از امضای توافق‌نامه، خصومت‌ها در تمامی جبهه‌ها به‌طور دائمی پایان می‌یابد و شورای امنیت با صدور قطعنامه‌ای ذیل فصل هفتم منشور ملل متحد، این توافق‌نامه را تصویب خواهد کرد تا تعهدات مندرج در آن برای تمامی کشورهای عضو سازمان ملل متحد الزام‌آور گردد. پس از آن، اجرای توافق‌نامه طبق مراحلی که در جدول زیر آمده است، پیگیری خواهد شد

توالی قانون اساسی در اوکراین نیاز به دقت ویژه دارد. ماده ۱۵۷ قانون اساسی اوکراین اصلاح قانون اساسی را در زمان حکومت نظامی ممنوع می کند و اصلاحات فوریه ۲۰۱۹ هدف عضویت در ناتو را در مقدمه و مواد ۸۵، ۱۰۲ و ۱۱۶ آن ذکر کرده است. بنابراین، حکومت نظامی پس از تکمیل عقب نشینی لغو می شود و انتخابات ریاست جمهوری و پارلمانی تحت نظارت سازمان امنیت و همکاری اروپا برگزار خواهد شد. مجلس جدید منتخب ورخوونا رادا، توافق را تصویب می کند، قانون اساسی بی طرفی دائمی را تصویب می‌کند و مفاد مصوب سال ۲۰۱۹ را اصلاح می کند. از آنجا که این توافق هیچ قلمرویی را به صورت قانونی منتقل نمی‌کند، نیازی به همه‌پرسی طبق ماده ۷۳ ندارد. مجلس فدرال فدراسیون روسیه نیز در همان مرحله توافق را تصویب خواهد کرد. این توالی همچنین به استدلال روسیه مبنی بر اینکه مقامات فعلی اوکراین فاقد اختیار برای رسیدن به یک توافق پایدار هستند، پاسخ می‌دهد ، زیرا این توافق توسط نهاد های تازه منتخب تصویب خواهد شد.

توصیه‌هایی برای دولت‌های اروپایی

دولت‌های اروپایی باید در چارچوب شورای آتلانتیک شمالی، بیانیه ای را پیشنهاد دهند که به گسترش ناتو به اوکراین، گرجستان، مولداوی، ارمنستان و آذربایجان، مشروط

به لازم‌الاجرا شدن یک توافق، پایان دهد و باید برای واشنگتن و کیف روشن کنند که از چنین بیانیه‌ای به عنوان محور اصلی توافق حمایت خواهند کرد. آنها باید درخواست آتش‌بس بی‌قید و شرط را به عنوان پیش شرط مذاکره کنار بگذارند و در عوض از یک توافق چارچوبی که به عنوان پایان دائمی خصومت‌ها پس از امضا لازم‌الاجرا می‌شود، حمایت کنند. در طرح آمریکایی-اروپایی، آنها باید تضمین پیشنهادی معادل ماده ۵ را با بی‌طرفی اوکراین و توافقی که با رأی شورای امنیت تصویب شده و به طور مشترک توسط پنج عضو دائم آن، از جمله روسیه، به همراه کشورهای ضامن دیگر تضمین شده باشد، جایگزین کنند و باید استقرار هرگونه نیروی اتحادیه اروپا، ناتو یا کشورهای عضو آنها را در اوکراین منتفی کنند.

اتحادیه اروپا باید نامزدی اوکراین برای عضویت به عنوان یک کشور بی‌طرف دائم، با پروتکل بی‌طرفی بر اساس مدل ایرلندی، را تأیید کند و باید به عنوان بخشی از این مسیر، به استانداردهای شورای اروپا در مورد زبان، آموزش و مذهب متعهد شود. این طرف باید مقدمات لغو تحریم‌ها و آزادسازی دارایی‌های مسدودشده روسیه را به صورت مرحله‌بندی‌شده فراهم کند، به‌گونه‌ای که این فرآیند حداکثر تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۷ تکمیل شود؛ همچنین باید از طریق «بانک سرمایه‌گذاری اروپا»، در تأسیس صندوق بین‌المللی بازسازی پیشگام باشد. دولت‌های اروپایی باید کانال‌های دیپلماتیک مستقیمی را با مسکو پیرامون نظم امنیتی گسترده‌تر در اروپا بگشایند؛ این امر می‌تواند با برقراری تعلیق در استقرار موشک‌های میان‌برد و احیای «شورای ناتو-روسیه» آغاز شود. علاوه بر این، آن‌ها باید با همکاری ریاست سوئیس بر «سازمان امنیت و همکاری اروپا» (OSCE)، نشستی عالی را ترتیب دهند که ضمن تأیید توافق صلح، این سازمان را بار دیگر به نهاد مشترک امنیت اروپا تبدیل کند. اروپا تاکنون در طراحی این توافق صلح، نقش چندانی نداشته است. دولت‌های اروپایی می‌توانند با ارائه چارچوبی که به ریشه‌های جنگ می‌پردازد، در کانون مذاکرات قرار گیرند و به پایان دادن جنگی کمک کنند که تاکنون جان صدها هزار نفر را گرفته و همچنان خطر رویارویی مستقیم میان قدرت‌های هسته‌ای را به همراه دارد.

یادداشت ها

[1] . دیوید ایگنیشس، واشنگتن پست؛ به نقل از گزارش «واشنگتن پست: آمریکا و اروپا در حال تدوین طرحی جدید برای پایان دادن به جنگ روسیه و اوکراین هستند»، مدوزا (Meduza)، ۱۴ اکتبر ۲۰۲۶، https://meduza.io/en/feature/2026/10/14/the-washington-post-u-s-and-europe-are-developing-a-new-plan-to-end-the-russia-ukraine-war-offering-incentives-and-security-arrangements-in-exchange-for-a-ceasefire-along-the-current-front-line؛ «آمریکا و اروپا پیش‌نویس چارچوب صلحی را تهیه می‌کنند که خط مقدم را تثبیت کرده و شرایطی را برای کاهش تحریم‌های روسیه تعیین می‌کند»، یونایتد۲۴ مدیا (UNITED24 Media)، اکتبر ۲۰۲۶، https://united24media.com/war-in-

ukraine/us-and-europe-draft-peace-framework-that-freezes-frontline-and-sets-terms-for-russia-sanctions-relief-23386.

۲. «پوتین به ترامپ گفت که مذاکرات صلح بعید است ؛ او به حملات پهپادی اوکراین اشاره کرد»، الجزیره، ۱۰ اکتبر ۲۰۲۶،
https://www.aljazeera.com/news/2026/10/10/putin-tells-trump-peace-talks-are-unlikely-cites-ukraine-drone-attacks.

۳. «بلومبرگ گزارش داد: کرملین دیگر حاضر نیست هیچ یک از سرزمین‌های اشغالی اوکراین را به عنوان بخشی از توافق صلح احتمالی بازگرداند»، مدوزا (Meduza)، ۲۲ ژوئیه ۲۰۲۶،
https://meduza.io/en/news/2026/07/22/kremlin-no-longer-willing-to-return-any-occupied-ukrainian-territory-as-part-of-potential-peace-deal-bloomberg-reports.

۴. ولادیمیر پوتین، سخنرانی در وزارت امور خارجه فدراسیون روسیه، ۱۴ ژوئن ۲۰۲۴، متن رسمی کرملین؛ یادداشت هیئت نمایندگی روسیه، استانبول، ۲ ژوئن ۲۰۲۵؛ «لاوروف: حل‌وفصل مسئله اوکراین مستلزم تحقق اهداف اولیه عملیات ویژه نظامی است»، خبرگزاری تاس، ۱۶ سپتامبر ۲۰۲۶، https://tass.com/politics/2188477.

۵. کنفرانس امنیت و همکاری در اروپا، سند نهایی، هلسینکی، ۱ اوت ۱۹۷۵؛ منشور پاریس برای اروپای جدید، ۲۱ نوامبر ۱۹۹۰؛ سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE)، منشور امنیت اروپا، استانبول، نوامبر ۱۹۹۹؛ سازمان امنیت و همکاری اروپا، بیانیه یادبود آستانه: به سوی یک جامعه امنیتی، ۳ دسامبر ۲۰۱۰.

۶. ناتو، بیانیه اجلاس بخارست، ۳ آوریل ۲۰۰۸، بند ۲۳؛ ناتو، بیانیه اجلاس ویلنیوس، ۱۱ ژوئیه ۲۰۲۳؛ ناتو، بیانیه اجلاس واشنگتن، ۱۰ ژوئیه ۲۰۲۴.

۷. معاهده اتحادیه اروپا، ماده ۴۲ (بند ۷)؛ پروتکل مربوط به نگرانی‌های مردم ایرلند در خصوص معاهده لیسب، امضاشده در ۱۳ ژوئن ۲۰۱۲، لازم‌الاجرا شده در ۱ دسامبر ۲۰۱۴.

۸. مجموعه تدابیر برای اجرای توافق های مینسک، ۱۲ فوریه ۲۰۱۵، مورد تأیید قطعنامه ۲۲۰۲ (۲۰۱۵) شورای امنیت سازمان ملل متحد.

۹. ساموئل چاراپ و سرگئی رادچنکو، «مذاکراتی که می‌توانست به جنگ اوکراین پایان دهد»، فارن افرز (Foreign Affairs)، ۱۶ آوریل ۲۰۲۴ . «جزئیات بیشتری از طرح ایالات متحده برای اوکراین آشکار شد؛ این طرح شامل واگذاری قلمرو به روسیه است»، الجزیره، ۲۱ نوامبر ۲۰۲۵ ،
https://www.aljazeera.com/news/2025/11/21/more-details-of-us-plan-for-ukraine-emerge-sees-territory-ceded-to-russia.

۱۰. سند تأسیسی روابط متقابل، همکاری و امنیت میان ناتو و فدراسیون روسیه، پاریس، ۲۷ مه ۱۹۹۷ .

۱۱ . کمیسیون اروپایی دموکراسی از طریق حقوق (کمیسیون ونیز)، نظر مشورتی درباره مفاد قانون آموزش مصوب ۵ سپتامبر ۲۰۱۷ ، سند CDL-AD(2017)030، دسامبر ۲۰۱۷؛ کمیسیون ونیز، نظر مشورتی درباره قانون حمایت از کارکرد زبان اوکراینی به عنوان زبان رسمی (دولتی)، سند CDL-AD(2019)032، دسامبر ۲۰۱۹؛ کمیسیون اروپا، گزارش ۲۰۲۳ درباره اوکراین، سند SWD(2023) 699، ۸ نوامبر ۲۰۲۳ .

۱۲ . قانون اوکراین به شماره IX-3894، با عنوان «درباره حفاظت از نظم قانون اساسی در حوزه فعالیت سازمان‌های مذهبی»، مصوب ۲۰ اوت ۲۰۲۴ .

۱۳ . دولت اوکراین، پورتال «کودکان جنگ» (Children of War)، https://childrenofwar.gov.ua.

۱۴ . کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، حقوق بین‌الملل بشردوستانه عرفی، قاعده ۱۵۹؛ اساسنامه رم دیوان کیفری بین‌المللی، ماده ۱۶ .

Stage	Timing	Principal steps
Stage 1	Signature to day 30	Adoption of the North Atlantic Council declaration ending enlargement (Part I) at signature; permanent cessation of hostilities 72 hours after signature; exchange of maps of the armistice line; Security Council vote adopting the settlement under Chapter VII; withdrawal of forces from the demilitarized belt; initial deployment of the monitoring mission; all-for-all exchange of prisoners begins; first stage of sanctions relief.
Stage 2	Days 30 to 120	Ukrainian withdrawal from the Donetsk Special Zone; establishment of the Northern Security Zone, with Russian withdrawal from the areas it holds in Kharkiv and Sumy regions; Russian withdrawal from Dnipropetrovsk region and the Kinburn Spit; withdrawal of heavy weapons and long-range systems from the wider bands; full deployment of the monitoring mission; registry and reunification of children; launch of the reconstruction fund and release of the first tranche of assets; second stage of sanctions relief.
Stage 3	Days 120 to 300	Lifting of martial law in Ukraine; presidential and parliamentary elections under OSCE observation; ratification by the Verkhovna Rada and the Federal Assembly; constitutional law on neutrality; entry into force of the force limits of Part V; OSCE summit; final stage of sanctions relief and release of the remaining assets, completed no later than 31 December 2027.
Stage 4	After day 300	Continuation of Ukraine's accession negotiations with the European Union, with its neutrality protocol; NATO-Russia agreements on intermediate-range missiles, nuclear deployments, and force posture; negotiation of a successor to the CFE Treaty in the OSCE; negotiations on final status under the renunciation of force.

---------- با تقدیم احترامات «2026-11-03»